

سنت آموزش در فرش دستباف

سیر تحول آموزش در هنر-سنت فرش دستباف ایران

سیدمحمد مهدی میرزاامینی / استادیار و عضو هیئت علمی گروه فرش دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان

mirzaamini@kashanu.ac.ir

چکیده

شواهد بسیاری نشان می‌دهند قالی‌بافی در سراسر ایران، با فراز و فرودهایی در ادوار مختلف تاریخی رواج داشته و اکنون به عنوان یکی از مهمترین هنر و سنت‌های ایرانی شناخته می‌شود. تداوم این هنر-سنت در طول تاریخ و به گستردگی جغرافیای ایران مستلزم آموزش‌های مشخصی است که علاوه بر حفظ سنت‌های آن موجب توسعه آن نیز شده. این پژوهش با هدف بررسی سنت آموزش در فرش دستباف با نگاهی بر سیر تحول آموزش در هنر-سنت فرش دستباف ایران و ارزیابی وضع موجود به روش کیفی و اسنادی انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد آموزش استاد و شاگردی تا دوره معاصر فراگیرترین و مهم‌ترین نوع آموزش سنت‌های فرش بوده و همچنان هم در مناطق روستایی و عشایری ادامه دارد. با این حال در دوره معاصر آموزش فرش در چند مرحله وارد نظام آموزش عالی (دانشگاهی) ایران شد. نتایج تحقیقات گذشته و همچنین شواهد موجود نشان می‌دهد تغییر نظام آموزش استاد و شاگردی به آموزش‌های رسمی هرچند یک نیاز اجتماعی و غیر قابل‌گریز بوده اما نتایج حاکی از آن است که دلیل عدم نگاه دقیق و همه‌جانبه به هنر-سنت فرش دستباف در بهترین حالت تنها مهارت‌های کلی و اولیه سنت فرش‌بافی آموزش داده می‌شود و جنبه‌های هنری علیرغم این که در محیط‌های آکادمیک با موضوع هنر ارایه می‌شود مغفول واقع شده و در مواردی حتی سویه‌های انحرافی را تجربه کرده. در این پژوهش حرکت به سوی آموزش‌های ترکیبی و مشخصاً الگوی آموزش وارونه یا معکوس برای نتیجه بهتر پیشنهاد شده است.

واژگان کلیدی: آموزش فرش، فرش دستباف، سنت آموزش، آموزش استاد شاگردی، آموزش عالی فرش